
egy kiskirály kunyhójából

FEHÉR FERENC

Olyan szelíd volt minden ébredésem
a harmat hintette, gyapjas, vén subán:
merengtem a rám nyíló messzeségen
s mélázva társult hozzám okos kutyám.
Harmat áztatta lepke szállt az éjjel
a kunyhóajtón lógó zsáklebenyre;
olyan volt, mint tündöklő, ritka ékszer!
Csak ő, s az égalj bordó végtelenje...
Gyöngé neszezés támadt ott fölöttünk:
nád bojtján verébszárny halk perrenése.
Szúnyogra óriás? — ügyet sem vetettünk
kutyámmal az oktondi kis cselédre.
Nádsarokból előkerült a korsó,
s hímes aranykendőjét kínálta
törülközőül a jó napraforgó.
Apám már fönt volt. Magamba szállva néztem:
ő, a szóltan jóság takargatott be engem!
Mentem volna utána, kúszva, térden,
de hajlongott már a pacsirtás végtelenben...

Napszámos-felhők rongyos nágykabátján
átszállt valami mennyből jött lehellet;
egy kalászfejen billegő bogárkán
az Isten szeme csöppet elmerengett.
Kuporogtam a nádkunyhó tövében —
mezítláb és mégis színaranyban,
s meglegyintett a mindhalál-értem:
mi sir fönt az égi csönd-harangban...
Oldalamon ott várt rám a hűség,
s áhítatom rosszalón figyelte:
„Világvéig lesz-e, gazdám, ismét
töporlyúporc, szalonnacsipetke?”

Robbant volna, be a zöld muharba,
ürgelesre, morc sünt csaholászva,
de hát sorsa, lám-e, úgy akarta:
ábrándos kis csósz lett nyári társa.
Az a muhar éppen akkor lángolt!
Füstaranyát most is, újra látom;
az a kis csósz akkor kiskirály volt —
ő hagyta rám fele királyságom...

Az egészben mégis az volt tán a legszebb,
amikor az apám szüretelni kezdett,
és az a nádkunyhós, drága nyár: börtön
megnyílt velem ott, a messzi dinnyeföldön;
övele mehettem, mindenütt nyomában,
és lehetett volna bölcsöm, sirom, ágyam
mezíten talpának óriási nyoma,
a rajongó hűség nekem vájt otthona,
mert ilyenkor arcát derűsebbnek láttam,
hívővé vált ő a puszta templomában:
úgy hajlongott, mintha egy-egy dinnye volna
magérlelő hite egy-egy stációja,
s hitének gyümölcsét sorra fölmutatta —
kedélyes hopszával két kezembe adta...
Fecskehangom máris csivített, könyörgött.
hogyha fölfedeztem gyom között egy görgőt:
„Ezt kopogtassa meg, jó-e, édesapám!”
S színlelt ámulással mondta is már: „Az ám!”
Én meg úgy borzongtam — csikós kis bolondja,
mintha egyenesen engem tapsikolna...

Távol szekér porzott a tájon,
vagy inkább a kamasz nyár tengerén...
Hajótöröttnek — lenge álom:
piros kendő viritott felém!
Napok óta senkit se láttam,
csüngtem hát a lány jelenésen.
Csak egy szekér a sárga nyárban —
de oldotta szenvedésem.
Nyilván nyakas szállási gazda!
Parádézik így, ünnepente...
Bugyellárját bankó dagasztja,
s kunyhóstul, kutyástul megvehetne.
Már rég asszony az a lányka. Felnőtt,
s csak ring az emlék hinta-hajóján.
Ki tudja, hogy láttam azt a kendőt,
szívszakadva, egy nyárdéli órán?
Hogy hívták? Már nem találgatom.
A jó távolság hadd takarja.
Elszállt azon a dülös hajlaton,
de megesküdnék: szeplős volt az arca!

Tengeri: nyúl és sün bűjtatója nappal.
De már éjjel neszező, irdatlan vadon!
Megtelt nyüszítő, sosemvolt vadakkal,
s tudtam, elnyel, hogyha kunyhómat hagyom.
Egyszer aztán mégis elindultam benne.
Főnt a nyári égen épp megállt a nap..

Mentem elszántan a csörgő sejtelembe,
s karmolázták éles karmok arcomat.
Szederinda folyt rám, betolakodóra,
lábom kőkorsókba, kincsbe ütközött;
az volt bizony, csak hát az igazat szólva —
paraszt inkák kincse: agyagsárga tők.
Kíértem. Villant a Vasdülő keresztje.
S bár a betyár-mesét sokan nem hiszik:
bújdokló másomat — tüzes napba veszve —
ott láttam egy percre Angyal Bandit is!
Duboka felé ment, arany fényesésben.
Emlékszem: sallangos karikás a vállán.
Szaladtam utána, de hát el nem értem,
s kereshetem már az emlék hét határán!

Itt, ahol földhöz lapul minden
(bokor, inda, vágy és képzelet),
egy nyárfa áll valami szent közönyben
az elhagyatott Juhász-völgy felett.
A szél hozta, s nem gazda-szándék;
gallyait senki sohse nyeste.
Árnyéka hosszú, furcsa árnyék,
akár a bánat és az este.
Tőreivel az ég ércén kotor,
de gyökér-lába megvetve itt;
főnt csak a bácskai tikkasztó pokol —
ő mélyből szívja titkos nedveit!
Egykor lápon vonuló raboknak
ő jelölte tán a biztos pontot.
Most már hasznavétlen. Fájdalom-nagy
ágai zörögnek, mint a csontok.
Beragyogta nyári bolyongásom.
Alvók közt ő volt a végső őrszem.
Üttették? Vagy csak fölnyúlt a lápon?
Némán ingott: nem tudhatta ő sem.

Arva dülőutak csaltak volna messze,
de hát nem hagyhattam kunyhós őrhelyem.
Apánk aratni volt, hálni járt csak este —
lettem dinnyecsősz hát, s rab is, büntelen.
Mégis e rabságnak mi mindent köszöntem:
játshi fölszín helyett — fájás mélységeit...
Fájás? Hisz nem volt az kevesebb se, több sem:
pehely, mit a fecske sárga csőrébe' vitt.
Bolyongtam a kunyhó roppant négyszögében,
s utam hosszán földhöz verdesett a vágy:
elszállni, mint fényes, nagy felhő az égen,
vagy földbe fúródni, mint a messzi fák!
A föld! Minden álmom visszahúzó öre.
Arcomat lehúzza, dajkált, oktatott:
akárcsak magamtól — nem válhatok tőle,
s benne oszлом majd el, vele egy vagyok.
Mevígasztalódtam, de csak nagysokára.
Körém térdepeltek szóllan hajlatok;
fölfeküdtem az ég bordó vánkosára,
s gyertyát gyújtottam — az első csillagot.

Megcsodáltam a csupa-tett, parányi hangját:
épp zord bércre kaptatott — porhanyó göröngyre.
S egyszer csak hallottam azt is — cérnácska hangját:
„Uram, nehéz a verejtékem, töröld le!”
És támadt a lencseföldön titkos fuvallat.
(Nagy igyekezettel förgeteget leheltem.)
Zihálva köszönte e jóságos hatalmat —
nézett csak szemem egébe hálatelten...
„Meg is kerülhetnéd!” De csak folytatta újra,
pedig nem láthatta, mi várja fönt a csúcson.
„Fönt a semmi vár!” Mondjam? De tán visszahullna,
ha a kegyetlen igazat fülébe súgom.
(Mi feszítheti őt így e nyárdéli órán?
És célját, rendeltetését miért nem értem?
Más bogárkák ringnak a lencselevél hajóján,
ő meg magára marad e konok küszködésben!)
„Engem is így hagytak magamra” — súgtam,
s fölöttünk a nap is megállt az égen.
De ő már csak hevert, részvétem vizébe fúltn —
rápottyant könnyem sós, nagy tengerében...

És emlékszem még egy látomásra:
a boszorkány potrohú vad-darázsra...
Árny suhant a kunyhó fölött este —
denevér meg halálfejes lepke!
Hát még a magányomban kikötő
bálványszemű rém, a szitakötő!
Mebűvölt és úgy röppent magasba...
Titokzat volt, szárnyas kis maharadzsa.
Vagy a csalóka szárnyat öltött
ördögfiókák — a csúnya böglyök!
Villáikkal, napégette hátam
döfködték a nyár réz katlanában...
Reggelenként ébredésem várta
egy hű társ — a pattanóbogárka.
Úgy szaltózott, mintha erőt sem kívánna
hajmeresztő légi mutatványra.
S végül a zöld zekés ficsúrok, a dongók —
magányom szigetén az örök rendbontók!
Dinnyehéj-börtönbe toloncoltam őket.
A nyár foglya helyett — helyettem is bögtek...

Álmat keltő nem volt más a tájon,
csak a felhők meg a nyári Bács-ér.
Azért úsztak fénylőn, mint az álom,
egymást víve, mindig csak egymásért.
Nem tenger volt — kanyargó erecske,
de ha néztem, mindig visszanézett.
Szívig érő mélységébe veszve,
ott láttam az őt nagy mindenséget.
Más ki látta: felhő futott a napra!
Millió év könnye — pergett már a zápor.
Valaki nyugalmam felhőhátra rakta,
meghalt a kedvem, s most miatta gyászol.
Partján gyertyatartó: megdermedt ezüstgém.
Hajának hínárja himbált béka-csókot.

Futkároztak égbe sejlő tükrén
beléndek szagától hibbant vizipókok.
Felnőtt áhitatnak óceán az oltár,
s csak egy tűnt erecske, amit benne átél...
Szikes, agyag nyaram zsuborgása voltál,
sejtelmek bölcsője, lélekmélynyi Bács-ér!

Tündér látomások — hengergő harangszó!
Távol tornya körül ónos párarezgés.
Pillanat, mikor a sávosan aranyló
bánatok a földet lopva átereztek...
Bajúszos gyalogok görgették e hangot —
rostokoló pór had: kukoricatábla.
A vasravert égbolt érc kongása hangzott,
fejem fölött menny s föld kinját guringálta.
Aztán elhalkult a Dózsa-kin harangja,
mintha attól félne, lángra gyúl a tájék.
Nem a kaszásokért zengett már a hangja,
hanem az ájtatos lelkek nyugalmáért.
Megnyílt áhitat volt a nagy égi ablak,
misés kicsinyek a susogó kalászkok,
s térdre hullt vének a töppedt szalmakazlak.
Nem látszottak már a langy látomások!
Végül — nesze semmi! — borzadályos csönd lett.
Éreztem, hogy bensőm kételyek lugozzák.
Kétségem kútjából senki ki nem mentett:
néma volt a táj, és hallgatott az ország.

Dülönyire, mégis lélekhossznyi távol,
úgy bukdácsolnak elő a pusztaságból,
mint nem is halálra — életre szánt menet...
A napig lökték föl csönd-járt félelmemet!
Elöl vonultak a szava-nincsen vének,
s tikkadt szomjazói a jó szó vizének:
halálfútta szülék, gyöngy-kín asszonyok...
Se magamban, se köztük — úgy strázsáltam ott
a napraforgó-dárdák rácasai mögött,
mint aki halálig miattuk örködött,
s ha drága árnyaik a semmibe nőnek,
kaszahegybe ő is már beledőlhet.
S akkor szakadoztak ős kelevények:
átszivárgott belém — sebükből! — az ének;
elszálltak egy fénytört pillanat alatt —
ott zengtek Bács vára falai alatt...

Énekük fölvérző nyári delek őrzik,
hallom már őket időtlen időkig.